

KONFERENCIA
„Értelmiség '93” Nyári Egyetem, a JATE aulában.
Előadások:
9.00-10.00. Napilap és folyóiratstruktúránk az átalakulásban – Tamás Pál
10.10-11.10. A mozgókép, mint kommunikációs hatalom – Szabó István
11.20-12.20. Színházi életünk átalakulásai – Fodor Tamás
12.30-13.30. Az átalakuló könyvkiadás – Gyurgyák János
15.00-16.00. Építőművészet a „hadi” (fogyasztói) társadalomban – Ekler Dezső
16.10-17.10. A képzőművészet helyzete – Banner Zoltán
17.20-18.20 Civil műve-

lődési formák – Kovács Sándor
20.00 A TV és a film, mint információs hatalom – Kósa Ferenc
IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁSOK
Kálvária Galéria (dr. Boross J. u. 27.)
Plein Air '93 Csongrád, a nemzetközi alkotótételep kiállítása.
Móra Ferenc Múzeum
Kőbezárt világ (kövületek) az I. emeleten.
Ókori művészet – kiállítás a Szépművészeti Múzeum válogatott gyűjteményéből – a II. emeleten.
A Horváth Mihály utcai Képtárban:
Testvéri diptychon. Temes megye és a Vajdaság képzőművészeinek munkáiból rendezett Szegedi Fesztivál Tárlat.
Fekete-ház
Baross Gábor, a vasminiszter
Ortodox egyházművészet Ifjúsági Ház
Werner Degreif képzőművészeti kiállítása
A JATE Dugonics téri épületében (I., II. emelet, aula)
Magyar organikus építészet

A második nap főszereplői: Fekete György, a házigazda Besenyi Sándor, Zelnik József és Marschall Miklós. (Fotó: Gyenes Kálmán)

■ Értelmiség '93 Nyári Egyetem Szerepvállalás - szereptévesztés?

Marschall Miklós: – Abból indulnék ki, hogy Magyarországon nem forradalom történt 89-ben, hanem egy szerencsés átalakulás, amelynek révén, végre egyszer a magyar történelemben, evolúciós fejlődésre adatott lehetőség. Végre volt egy olyan változás, amikor nem kellett földig rombolni mindent ahhoz, hogy előlről kezdjük. De az átalakulás azt is jelenti: az értelmiségnek meg kell találnia pontos helyét, azt a helyet, amelyet a fejlődés kíván. A magyar értelmiség azért hajlamos a szereptévesztésre, mert ebben nőtt fel, ebben szocializálódott: a politika helyett eddig át kellett vállalnia bizonyos funkciókat. Ezt nevezik küldetésstudatos, „váteszi” értelmiségi szerepvállalásnak. Én ezt ma már anakronisztikusnak gondolom. Jelen pillanatban szerencsére egy modernizációs feladat előtt áll az ország, s ehhez nem forradalmi attitűdre, hanem bizonyos technokrata felfogásra van szükség. Vagyis egy új értelmiségi magatartásra és szerepre. Az ideológiagyártó értelmiség ideje lejárt, helyébe a szakmáját magas színvonalon művelni tudó szak-értelmiség

Az „Értelmiség '93” Nyári Egyetem második napjának előadásai a kultúra közpénzből való finanszírozásának kérdései körül zajlottak. A témát azonban át-át szötte a konferencia egy visszatérő kérdése: az értelmiség szerepvállalása és szereptévesztése a mai közéletben. Erről kérdeztünk két előadót Marschall Miklóst, Budapest főpolgármester-helyettesét, és Fekete Györgyöt, a művelődési tárca helyettes államtitkárát.

kell hogy lépjen. Persze itt nagyon vigyázni kell a szavak jelentésével. Távolról sem azt állítom, hogy az értelmiségi lét szűnik meg. Nem, csak korszerűbbé válik. Azt is megemlíteném: ez bizonyos kudarcélménnyel jár, az értelmiségnek egyfajta csalódottságával. Mi megismertük a hatvanas, hetvenes éveket, amikor a bezártságunk következtében más híján az irodalom és a művészeti élet vállalta fel azokat a politikai funkciókat, amelyekre az akkori politika természeténél fogva nem volt alkalmas. Az egyetlen elérhető nyilvánosságot, politikai nyilvánosságot nem tapasztaltak romlást az elmúlt év végihez képest. A polgárok járőrözéssel, jeladással, megfigyeléssel teljesítették szolgálatot, és gyakorlatilag, ahol működtek szervezeteik, ott érezhetően csökkent a bűncselekmények száma. A polgárorség és a rendőrség közötti kapcsolat kétoldalú együttműködéssé vált, amihez az is hozzájárult, hogy a települések rendőrkapitányai személyesen részt vesznek a polgáror szervezeteinek megbeszélésein.

Annak idején fel tudták sorolni, milyen cikkek jelentek meg hétről hétre az irodalmi lapokban. A művészeti íráskor ma sem rosszabbak, de lényegesen kevesebb figyelmet kapnak, hiszen politikai szerepük áttevődött egy másik fórumra, arra, amelynek végeredményben ez a hivatása.

Fekete György: – Az kétségtelen tény, hogy az értelmiségnek van szereptévesztése, de tény az is, hogy az értelmiség attól önmaga, hogy szerepet keres magának. Éspedig éppen erről mondana le, ha összefogó, szervező és elemző elképzeléseihez nem tartaná magát. A teljes és távlati szereptévesztés valóban katasztrófális volna, s ennek bizony vannak jelei, amikor a magyar

irodalom testestül lelkestül betüremkedik a magyar politikába. Másfelől viszont, bizonyos időszakokban ez szükségessé válhat. A magyar történelemben kiváló példák vannak erre. A reformkorban, a szabadságharc, vagy a kiegyezés idején például rendkívüli színvonalú értelmiségiek tudták a magyar politikát a helyére tenni. Igaz, nem biztos, hogy ez ma korszerű. De: az élet az ideális, a szükséges és a lehetséges közötti szakadatlan napi harc, s ez azt kívánja, hogy a szükséges és ideális megfogalmazására legyen egy értelmiségi típus. A szabadon és függetlenül gondolkodó emberé, akinek gondolkodása nem ideológiagyártó tevékenység, hanem azoknak a feltételeknek a kikeresése, amik között az említett technokraták dolgozhatnak. A másik oldalon pedig kellene nekik, akik megvalósítanak – nevezhetjük őket technokratának, vagy akár politikusként is. De a kérdéshez hozzátartozik az is, hogy ma Magyarországon, ebben a történelmi fordulóban, az értelmiségnek még nem volt módja a változásokra felkészülni. Úgy értem, nemigen vannak alternatívái, sem a gazdasági, sem a művelődési kérdésekre. Gyakran csak a saját személyes élményeire hagyatkozhat, s ezért abban a meghasonlott helyzetben van, hogy összemossodik gondolkodásában a két szerep. Ennek következménye aztán, hogy miközben a politikus és az áltechnokrata konkrét dolgokban dönt, egyben ideológiát is gyárthat. Így valóban nem mehet a továbbiakban, s az elkövetkező időszakban külön kell válniuk azoknak, akik kitalálnak, s azoknak, akik végrehajtanak. Ez azonban felkészültséget kíván. Az én véleményem annyiban különbözik Marschall Miklóstól, hogy azt hiszem: most egy olyan történelmi periódusban vagyunk, amelyben ezt a technokráciát is egy létező, aktív magyar értelmiségnek kell kinevelnie. Ettől ily nehéz, ez az ami nem megy egyik napról a másikra.

Panek Sándor

■ Temesvárra épül Dóm téri Paraszttévesztések

Nem akármilyen zenei esemény volt ez az 1935-ös szabadtéri Paraszttévesztés, hiszen maga Mascagni jött el Szegedre, hogy a színpadra állítást – Pericle Ansaldo közreműködésével – irányítsa és a Budapesti Hangversenyzenekart vezényelje. A főszerepeket a milánói Scala sztárjai énekeltek: Giuseppina Cobelli volt Santuzza, Nino Bertelli Turiddu, Apollo Granforte Alfio. A kisebb szerepekre is az Operaház magánénekeseit kérték fel. Turiddu anyját, Luciát Bársony Dóra, Alfio feleségét, Lolát Falus Edit alakította. A díszlet és a jelmez tervezését sem kisebb egyéniségekre bízták, mint Fülöp Zoltánra és az akkor még ígéretes fiatal tehetségnek nevezett Oláh Gusztávra.

Mascagni remekül érezhette magát Szegeden, hiszen rendkívüli fogadtatásban volt része. Az országos sajtó is nyomon követte szinte minden lépését. A Paraszttévesztés hatalmas sikert aratott a szabadtérin, a

Pietro Mascagni operájáról, a Paraszttévesztésről köz tudott, hogy a Sonzogno cég egyfelvonásos operákra kiírt pályázatára készült, és 70 pályamű közül nyerte el az első díjat. Szeged fontos szerepet tölt be a verista opera történetében, hiszen itt tartották az 1890-es Teatro Costanzi-beli ősbemutató után majdnem fél évszázaddal, 1935 augusztusában az opera első szabadtéri bemutatóját.

közönség tombolt, ugyanakkor a vele együtt bemutatott Hubay Jenő-operáról, a Cremonai hegedűsről az volt az általános vélemény, hogy nem való a Dóm elé. Mascagni a Délmagyarországnak lelkesedéssel nyilatkozott a szabadtériről: „A Dóm tér akusztikája és helyzete olyan pompás, hogy Szeged egész jövőjét innen fogja nyerni. Minden évben meg kell rendezni a szabadtéri játékokat, minden évben tökéletesebbet és nagyszerűbbet kell nyújtani.” (Erről csak annyit: jövendője eddig nem nagyon jöhetett be, 1939 és 1959 között eltelt néhány év a játékok megrendezése nélkül.

Manapság pedig több pénz is kellene a tökéletességre törekvéshez, s nemcsak a helyi forrásokból. Csak egyetlen adat összehasonlításként: a szegedi szabadtéri teljes költségvetése az összes produkciójára 65 millió forint, míg a Margitszigeten bemutatandó „Atillát” önmagában 200 millió forinttal tartották érdemesnek támogatni. No comment.)

1935 után harmincöt évet kellett várni, hogy a Paraszttévesztés zenéje újra felcsendülhessen a Dóm előtt. 1970 nyarán Mikó András – Varga Mátyás díszletei és Márk Tivadar jelmezei segítségével – az „ikertestvérrel”, a Bajazzókkal

együtt állította színpadra. A nemzetközi szereposztásban Turidduo Ciro Pirota, a palermói opera tenoristája, Santuzát az olasz Carla Ferrario, a milánói Scala vendégénekese, Alfiót David Ohanesian, a bukaresti opera kitűnő baritonistája, Lolát a szegedi Karikó Teréz alakította. A kritika Vaszy Viktor zenei vezetését méltatta. Vaszy ritmikus, lendületes előadást produkált, amely „a tradicionális érzelmi terjedősséget helyett a drámai vonulat lényegét emelte ki.” A premiert egyébként három nappal el kellett halasztani, mert az első harsonaszó után zuhogni kezdett az eső.

Az ideai Paraszttévesztés Imre Zoltán balettjének, a Szent Antal megkísértésének társaságában mutatják be. Az előadás jórészt a Temesvári Román Opera művészeire épül, Turiddu szerepét az argentin Daniel Munoz éneklő, a Turandotban Kalafként már többször hallhatott a szabadtéri közönségre. Az operát Marina Emandi rendezi, a karmester Molnár László lesz. Az énekesekkel ma délután 5 órakor ismerkedhetünk meg a Virág Cukrázda Zöld Szalonjában.

H. Zs.

■ Királyhegyes és Röske helyezése Hírláncot építenek

Az Országos Polgáror Szövetség Csongrád Megyei Szervezete megtartotta az évi munkájának féléves értékelését. Magyarai Béla, a Csongrád megyei szervezet elnökének beszámolójában elhangzott, hogy a megye településeinek bünyügyi statisztikájában nem tapasztaltak romlást az elmúlt év végéhez képest. A polgárok járőrözéssel, jeladással, megfigyeléssel teljesítették szolgálatot, és gyakorlatilag, ahol működtek szervezeteik, ott érezhetően csökkent a bűncselekmények száma. A polgárorség és a rendőrség közötti kapcsolat kétoldalú együttműködéssé vált, amihez az is hozzájárult, hogy a települések rendőrkapitányai személyesen részt vesznek a polgáror szervezeteinek megbeszélésein.

Az Országos Polgáror Szövetség versenyt írt ki az eddig elvégzett bűnmegelőzési tevékenységgel kapcsolatban, és a rostán fennmaradt tizenkettőtől Csongrád megye két előkelő helyezésű pályázatot hozott el; a verseny harmadik díját a királyhegyesi, a negyediket a Röskei Polgáror Egyesület szerezte meg.

Az értékelő gyűlésen részt vett Csora György, az Országos Polgáror Szövetség elnökségi tagja is, aki beszámolt az OPSZ országos választmányi üléséről, ahol szinte létfontosságú kérdések kerültek előtérbe. Nem tisztázott, hogy a polgárorokra vonatkozó jogszabályok a rendőrségi törvényben, belügyminiszeri utasításban vagy önálló törvényben lesznek rögzítve. Ezzel kapcsolatos az is, hogy a működésbe mennyire vonják be a rendőrséget, a polgári védelmet, a mentőszolgálatot, a határőrséget, hogy ki és milyen technikai feladatokat biztosít, milyen lesz a polgárorség etikai kódexe.

Az Országos Polgáror Szövetség – amely alulról jövő kezdeményezés hatására jött létre és már 25 ezer állampolgár a tagja – 15 millió forintnyi igényt jelezte az állami költségvetésnek, amelyből nagy valószínűség szerint 12 millió forintot megkap. Ebben ezt a támogatást az OPSZ a hírlánc kiépítésére, az emberek képzésére és a megyei szervezetek működési feltételeinek megteremtésére fordítja.

Pap Éva